

stay
safe

SEKSUALINIO SMURTO
PRIEŠ MOTERIS SU PROTINE
NEGALIA PREVENCIJA

Projektas finansuojamas
Europos Sąjungos
Teisių, lygybės ir
pilietybės programos
lėšomis

Projekto baigiamasis nacionalinis renginys

Socialinių Inovacijų fondas
2022 kovo 30 d.

Renginio planas

- ▶ **10:30 - 10:40** Susipažinimas
- ▶ **10:40 – 10:50** „Stay Safe“ projekto pristatymas
- ▶ **10:50 - 11:10** „Stay Safe“ situacijos tyrimo apžvalga
- ▶ **11:10 - 11:30** „Stay Safe“ mokymo programos ir internetinių mokymų platformos specialistams pristatymas
- ▶ **11:30 – 12:00** Praktinė užduotis grupėse „Diskusija apie profesinius iššūkius specialistams, siekiant užkirsti kelią smurtui prieš moteris su psichosocialine negalia“
- ▶ **12.00 – 13.00** Pietūs
- ▶ **13:00 - 13:15** „Stay Safe“ mokymo programos moterims su psichosocialine negalia pristatymas
- ▶ **13:15 – 13:30** „Stay Safe“ vaizdo įrašų moterims su psichosocialine negalia pristatymas
- ▶ **13:30 – 14:00** „Stay Safe“ vaizdo įrašų moterims su psichosocialine negalia aptarimas ir diskusija
- ▶ **14:00 – 14:30** Kavos pertrauka
- ▶ **14:30 – 15:00** Praktinė užduotis grupėse „Galimo profesinio tinklo identifikavimas seksualinio smurto atvejams spręsti“
- ▶ **15.00 - 15:20** Pažymėjimų įteikimas

Apie projektą

Projektas “Stay Safe: Seksualinio smurto prieš moteris su psichosocialine negalia prevencija”, finansuojamas Europos Komisijos pagal 2019 metų “Teisių, lygybės ir pilietybės” programą.

Projekto trukmė: 2020 m. kovas – 2022 m. kovas

Projektas siekia įgalinti tiek moteris, turinčias protinę negalią, tiek profesionalus dirbančius su moterimis, turinčiomis negalią, atpažinti **seksualinio priekabiavimo** ir **seksualinio smurto** epizodus, į juos reaguoti bei apie tai pranešti.

Projekto partneriai

- ▶ EDRA (Graikija)
- ▶ Fundacion Intras (Ispanija)
- ▶ Safe Space (Portugalija)
- ▶ Porto University (Portugalija)
- ▶ Social Innovation Fund (Lietuva)
- ▶ Eurocarers (Belgija)
- ▶ Intras (Ispanija)

Projekto tikslai:

SUKURTI IR IŠBANDYTI MOKYMO MODELĮ

Modelis yra pagrįstas kūrybinės dramos technika, nukreipta į protinę negalią turinčias moteris ir specialistus, siekiant apmokyti juos atpažinti, reaguoti ir pranešti apie seksualinio priekabiavimo ir smurto epizodus.

DIDINTI INFORMUOTUMĄ

Tarp specialistų (psichologų, socialinių darbuotojų, medicinos personalo, slaugytojų ir kt.), dirbančių neįgaliųjų seksualinio priekabiavimo rizikos, su kuria susiduria protinę negalią turinčios moterys, srityje.

„Stay Safe“ situacijos tyrimo apžvalga

Seksualinis smurtas prieš moteris su psichosocialine negalia

2012 m. „Lancet“ paskelbtoje sisteminėje smurto prieš neįgalius suaugusiuosius paplitimo ir rizikos analizėje buvo paskelbta, kad iš viso **neįgalūs suaugusieji 1,5 karto dažniau patiria smurtą nei neturintieji negalios; o intelektinių sutrikimų turintiems suaugusiesiems gresia beveik keturis kartus didesnė smurto rizika.**

Seksualinis smurtas prieš moteris su psichosocialine negalia

Remiantis 2018 m. Lietuvos neįgaliųjų draugijos atlikta neįgaliųjų moterų ir mergaičių apklausa (Lietuvos neįgaliųjų draugija, 2018) (**apklausta 801 moterų ir 105 mergaičių**), daugiausia neįgalios moterys (**32,1 proc.**) ir mergaitės (**39,3 proc.**) nurodė patyrusios psichologinį smurtą. Fizinio smurto patirtį nurodė **20,9 proc.** moterų ir **23,4 proc.** mergaičių. **5,9 proc.** neįgalių moterų ir apie **4 proc.** mergaičių nurodė patyrusios ir seksualinį smurtą, dar **17,9 proc.** moterų negalėjo ar nenorėjo atsakyti į klausimą, kas taip pat yra didelė apklaustųjų dalis.

Tyrėjai pateikia galimą paaiškinimą, kad nenoras atsakyti į klausimą gali simbolizuoti polinkį nuslėpti smurtinius incidentus arba negebėjimą identifikuoti tam tikrų veiksmų kaip smurtinių.

Seksualinis smurtas prieš moteris su psichosocialine negalia

Nors yra nedaug smurto prieš moteris paplitimo ir rizikos veiksnių tarp žmonių su negalia tyrimų, **mokslininkai sutinka, kad intelektinių sutrikimų turinčioms moterims kyla didžiausia rizika tapti šio smurto aukomis.**

Neįgalios moterys rečiau atskleidžia smurtą ar kreipiasi pagalbos. Taip yra dėl to, kad moterys nežino, kad yra skriaudžiamos, arba pripažįsta netinkamą elgesį - mano, kad tai normalu; neturi kognityvinio gebėjimo suvokti to, kas vyksta; yra priklausomos nuo partnerio ir (arba) turi baimę prarasti partnerį ar vaikus; nežino apie savo teises ir įstatymus, siekiančius jas apsaugoti, ir neturi informacijos apie prevenciją ar apsaugą.

Nacionalinės ataskaitos duomenys: iššūkiai

- Situacijos analizei šalyse partnerėse buvo atliekami interviu su tikslinėmis grupėmis.
- Lietuvoje interviu dalyvavo 8 specialistai, dirbantys su žmonėmis turinčiais negalią ir 3 moterys, turinčios intelektinių sutrikimų. Interviu atlikti 2020 metais.
- Ataskaitą lietuvių kalba galima parsisiųsti: <https://staysafeproject.eu/outputs/>
(State of the art analysis)

Nacionalinės ataskaitos duomenys: iššūkiai

Rezultatai:

- ▶ **Esminis visų specialistų išskirtas iššūkis** – informacijos kaip elgtis, atpažinti ir spręsti tokias problemas neturėjimas, teisinės bazės neišmanymas ir nežinojimas, kur kreiptis, medžiagos darbui su neįgaliaisiais trūkumas (vaizdinės medžiagos, aiškinančių filmukų, mokymo programų, lytiškumo ugdymo programų, prevencinių programų...).
- ▶ Iššūkius kelia ir **lytiškumo ugdymas** – šia tema svarbu šviesti ne tik pačias neįgaliąsias, bet ir visuomenę, nes stigmatos dažnai kyla iš jos, per kurias neįgaliųjų seksualumas nuvertinamas, ignoruojamas, nors daugelis jų gali norėti ir šeimos, ir lytinių santykių.

Nacionalinės ataskaitos duomenys: iššūkiai

Rezultatai:

- ▶ Jaučiamas didelis **komandinio darbo su kitais specialistais trūkumas** – ypač dirbant mažesniuose miestuose, kai nėra su kuo pasitarti bei kas pasidalintų patirtimi.
- ▶ Smurto atvejai su negalią turinčiomis moterimis **teisėsaugoje sprendžiami bendrąja tvarka**, tačiau privaloma atsižvelgti į jų komunikacijos galimybes, kitas platesnes aplinkybes ir atvejus spręsti specializuotai, taip suteikiant pilnavertišką pagalbą.

**“Stay Safe” mokymo programos ir internetinių
mokymų platformos specialistams pristatymas**

Kursų programa specialistams

Temos:

1. Psichosocialinę negalią turinčių moterų ir mergaičių seksualinio **priekabiavimo/smurto paplitimas**
2. Seksualinio **smurto rūšys ir formos** bei jų **pasekmės** aukoms
3. Seksualinio priekabiavimo/smurto prieš moteris, turinčias psichosocialinę negalią, **rizikos veiksniai**
4. **Kaip atpažinti seksualinį priekabiavimą/smurtą** prieš moteris, turinčias psichosocialinę negalią
5. Reikšmingi **teisės aktai** ir aukų teisės
6. Kaip specialistai galėtų **užkirsti kelią smurtui** prieš neįgalias moteris ir mergaites: profesiniu, organizaciniu ir struktūriniu lygmenimis
7. Kaip specialistai galėtų **spręsti** smurto prieš neįgalias moteris ir mergaites atvejus: profesiniu, organizaciniu ir struktūriniu lygmenimis
8. **Gerosios praktikos ir priemonės**, skirtos užkirsti kelią tokioms problemoms ir jas spręsti
9. Seksualinio smurto/priekabiavimo prieš neįgalias moteris **prevencijos ir kovos su juo tinklų kūrimas**

Kiekvienas modulis sudarytas iš:

Teorinės dalies

Internetinio modulio teorinis turinys

Paplitimo supratimas

Smurto lyties pagrindu paplitimo prieš žmones su negalia supratimas gali atsirasti iš kelių šaltinių:

- Iš nacionalinių arba tarptautinių studijų
- Iš nacionalinės arba tarptautinės statistikos
- Iš apsaugos politikų ir viešųjų įstaigų
- Iš informuotumo didinimo kampanijų

Smurtas lyties pagrindu reiškia žalingus veiksmus, nukreiptus į asmenį dėl jo/jos lyties. To šaknys yra lyčių nelygybė, piktnaudžiavimas valdžia ir žalingos normos (UNHCR)¹.

Smurtas lyties pagrindu (SLP) arba smurtas prieš moteris ir mergaites (SPMM) yra globalinė pandemija, paveikianti 1 iš 3 moterų per jų gyvenimą.

Kiekvienas modulis sudarytas iš:

Praktinių užduočių užsiėmimams

Darbalapis 1.3 – Nacionaliniai duomenys ES kontekste

Tikslas: įsitikinti, kad visi dalyviai turinį supranta teisingai

Trukmė: 30 minučių

Vykdymas: Visiems dalyviams išdalinkite šablonus su naujausiais ES lyčių lygybės indekso balais ir trimis smurto lyties pagrindu rodikliais - paplitimo/sunkumo/atskleidimo Lietuvoje ir pateikite susijusią papildomą informaciją (kokia yra kiekvienos kategorijos prasmė ir kaip aiškinamas smurto lyties pagrindu indeksas). Taip pat galima paskirstyti skirtingą statistiką skirtingiems dalyviams/grupėms.

Trumpai pristatykite savo šalies kontekstą ir statistinius duomenis, remdamiesi nacionalinėmis ataskaitomis, esančiomis www.staysafe.eu

Paprašykite kiekvieno dalyvio/grupės pristatyti skirtingą statistiką pagal skirtingus lygmenis.

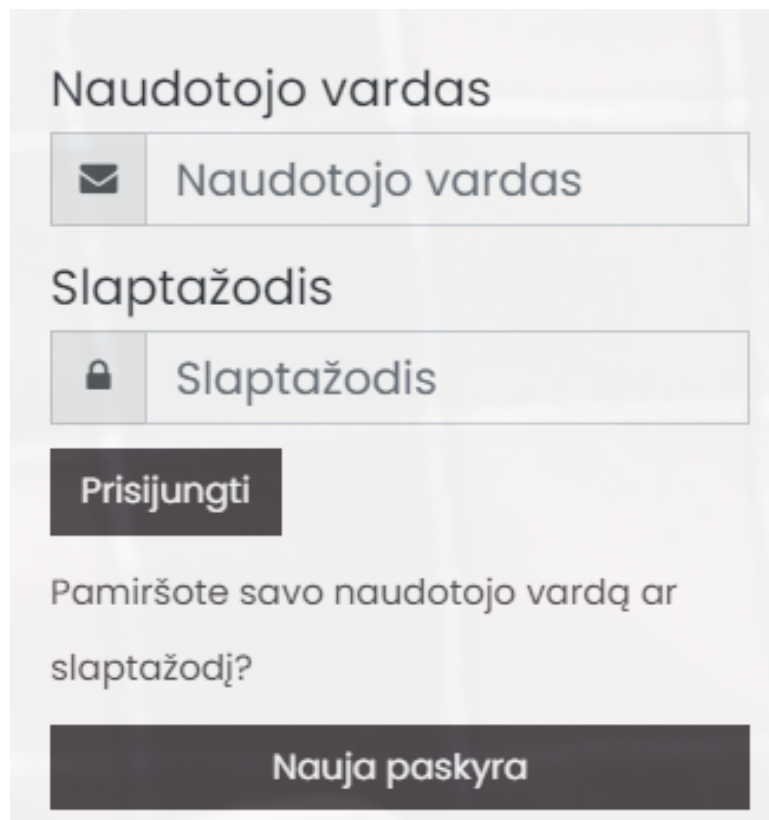
Aptarkite atsakymus diskusijoje, pabrėždami tai, ką šie duomenys rodo.

Visą programą lietuvių kalba galima parsisiųsti čia:
<https://staysafeproject.eu/outputs/>

El. mokymų platformos specialistams pristatymas

El. mokymų platforma

- ▶ Pagal mokymo programą specialistams sukurta atvira internetinių mokymų platforma, apimanti 9 anksčiau paminėtus modlius.
- ▶ Norint naudotis platforma reikia susikurti naują paskyrą.

The image shows a login form for an online learning platform. It has a light gray background with a white border. The form contains the following elements:

- A label "Naudotojo vardas" (User name) above a text input field. The input field has a small envelope icon on the left and the placeholder text "Naudotojo vardas".
- A label "Slaptažodis" (Password) above a text input field. The input field has a small lock icon on the left and the placeholder text "Slaptažodis".
- A dark gray button with the text "Prisijungti" (Log in) in white.
- A link "Pamiršote savo naudotojo vardą ar slaptažodį?" (Forgot your username or password?) in gray text.
- A dark gray button with the text "Nauja paskyra" (New account) in white.

El. mokymų platforma

Kiekvienas modulis sudarytas iš teorinės dalies

Smurtas lyties pagrindu (SLP) arba smurtas prieš moteris ir mergaites (SPMM) yra globalinė pandemija, paveikianti 1 iš 3 moterų per jų gyvenimą.

Skaičiai yra sukrečiantys:

- 35% moterų visame pasaulyje yra patyrusios fizinį ir (arba) seksualinį artimųjų partnerių smurtą arba ne partnerių seksualinį smurtą.
- Pasaulyje 7% moterų buvo seksualiai užpultos ne partnerio, o kito asmens.
- Visame pasaulyje net 38% moterų nužudymų įvykdo intymus partneris.
- 200 milijonų moterų patyrė moterų lytinių organų žalojimą/pjaustymą.

El. mokymų platforma

Ir praktinių užduočių

Kodėl smurto lyties pagrindu pavojus yra didesnis moterims su psichosocialine negalia?

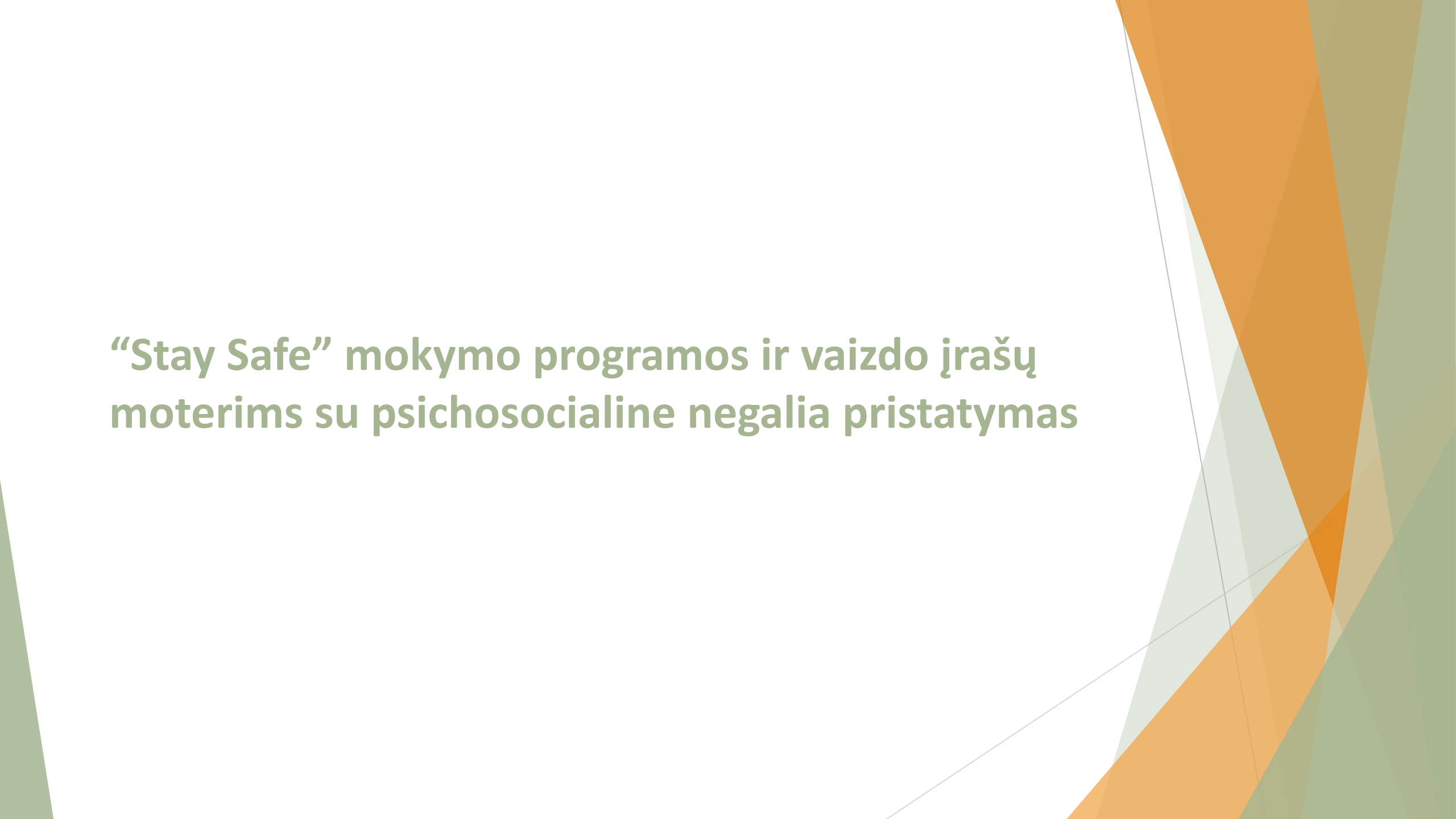
Pasirinkite vieną:

- ☐ a.
Moters nesupranta ar neatpažįsta, kad prieš jas yra smurtaujama – mano, kad tai normalu
- ☐ b. Dėl kognityvinio negebėjimo suvokti, kas vyksta
- ☐ c. Dėl priklausymo nuo partnerio ar baimės prarasti partnerį arba vaikus
- ☐ d. Dėl institucijų baimės, patikrinimo dėl smurto trūkumo
- ☐ e.
Dėl savo teisių ir apsaugančių įstatymų nežinojimo ir informacijos apie prevenciją ar apsaugą trūkumo
- ☐ f. Visi išvardinti variantai

Mokymų platforma prieinama čia:
<https://staysafeproject.eu/training/>

Praktinė užduotis: diskusija grupėse apie profesinius iššūkius

- ▶ Ar teko susidurti su smurto prieš psichosocialinę negalią turinčias moteris atvejais?
- ▶ Kokie didžiausi iššūkiai jums kaip specialistui siekiant užkirsti kelią ar dirbti su smurto atvejais?
- ▶ Kokius iššūkius matote smurto rūšių atpažinimui praktikoje?

“Stay Safe” mokymo programos ir vaizdo įrašų moterims su psichosocialine negalia pristatymas

Mokymo programa moterims, turinčioms psichosocialinę negalią

Mokymo programos temos:

- ▶ Įvadas į seksualinį smurtą/priekabiavimą
- ▶ Sutikimas
- ▶ Smurtinių situacijų atpažinimas
- ▶ Sakymas „ne“
- ▶ Pagalbos siekimas

Programos užduotys paremtos kūrybinės dramos technikomis – vaidmenų žaidimai, piešimas, situacijų analizė.

Visą programą lietuvių kalba galima parsisiųsti čia:

<https://staysafeproject.eu/outputs/>

Edukaciniai vaizdo įrašai moterims su psichosocialine negalia

- ▶ Pagal mokymo programos temas sukurti 4 animaciniai vaizdo įrašai
- ▶ Įrašai lietuvių kalba prieinami čia: <https://staysafeproject.eu/i-stay-safe/>

Edukaciniai vaizdo įrašai moterims su psichosocialine negalia

- ▶ Kaip vertinate vaizdo įrašus?
- ▶ Ar matote galimybių panaudoti juos savo darbe?

**Praktinė užduotis grupėse: Galimo profesinio
tinklo identifikavimas seksualinio smurto
atvejams spręsti**

Praktinė užduotis grupėse: galimo profesinio tinklo identifikavimas

Užduotis:

1. Pagalvokite ir grupelėje aptarkite potencialias organizacijas, asociacijas, kitas suinteresuotąsias šalis psichinės sveikatos profesionalų tinklui (**rekomenduojama galvoti apie tinklą, kuris susikoncentruotų į smurtą lyties pagrindu prieš moteris su intelektualiais sutrikimais**).

- ▶ Tai gali apimti psichinės sveikatos paslaugų organizacijas, neįgalių asmenų globėjus/tėvus, juos atstovaujančias organizacijas, konkrečius asmenis ir kt.
- ▶ Būkite konkretūs ir ieškokite šalyje egzistuojančių organizacijų, žmonių ir pan.

2. Pristatykite savo grupelėje sudarytą tinklą kitiems dalyviams.

- ▶ Pakomentuokite: Kuo toks tinklas būtų naudingas jo nariams?

Užduoties trukmė: 30 min.

Pasiskirstymas: 5 grupės po 8 asmenis

Galimi tinklo partneriai - pavyzdžiai

Švietimo/mokyklų sektorius	Medicinos/psichologinis/terapinis sektorius	Žmonės paveikti negalios ir jų atstovai	Kitos socialinės paslaugos, institucijos ir suinteresuotosios šalys
Mokyklos vadovybės ir valdybų atstovai; Mokyklos socialiniai darbuotojai; Mokyklos psichologinės paslaugos ...	Medicinos gydytojai ir psichiatrijos įstaigų specialistai, įskaitant dienos klinikas; Praktikuojantys psichiatrai; psichologai; psichoterapeutai ...	Asmenys su psichikos negalia ir jų artimieji; Neįgaliųjų atstovai ...	Integracijos biurų atstovai; Lygių galimybių atstovai; Psichosocialinio darbo bendruomenės ...

Ačiū už dėmesį!